SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

... 156. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 17, 1993. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 17-го СЕРПНЯ 1993. Ч. 156. РІК С.

Л. КУЧМА УЗГІДНЮЄ ДІЇ БАНКІВ І УРЯДУ

Київ (УНІАР). — Тут у четвер, 12-го серпня, на першому засіданні Ради з питань банківської діяльности, щойно створеної при Кабінеті Міністрів, прем'єр-міністер України Леонід Кучма зустрівся з банкірами та фінансистами. Серед членів Ради — представники Національного Банку України, комерційних банків та провідні фахівці міністерства фінансів.

Л. Кучма погодився, що банки мають бути незалежними від Уряду, але, на його думку, дії Уряду і банкових установ мають бути скоординовані. Без цього реформи в економіці приречені на провал, заявив Л. Кучма, і члени Ради погодилися з ним. Вирішено, що до Верховної Ради буде подане звернення про внесення деяких змін до банкового законодавства.

Урядова делеґація зустрілася з промисловцями Харківщини

Харків (УНІАР). — Тут на об'єднанні „Моноліт" відбулася нарада за участю прем'єр-міністра України Леоніда Кучми та представників державної адміністрації міста, директорів великих промислових підприємств, членів Кабінету Міністра, міністерств і відомств.

Виступаючи на нараді, Л. Кучма підкреслив, що мав на меті ближче познайомитися з великими підприємставми індустріяльного центру і з їхніми проблемами. „Я ще раз переконався, — зауважив прем'єр, — що головним сьогодні є відновлення єдиного економічного простору країн, які входили до СССР, а також країн, що входили до РЕВ. Нікому, окрім України, Росії, Білорусі і Казахстану, наша продукція не потрібна. Ми не можемо вижити одні без других. Чекати допомоги від Заходу нереально. Треба дати більше прав реґіонам. Щоб досягти позитивного торговельного сальдо з Росією, нам необхідно зняти усі квоти і ліцензії, знизити енерґоємність виробництва, насамперед, хемічного та металюрґійного".

З Харкова Л. Кучма вихав на Полтавщину, пізніше побував у зонах стихійного лиха на Волині й Київщині, також здійснив поїздку до інших областей України.

ЗУСТРІЧ З М. РУДЕНКОМ

Філядельфія. — Українська громада Метрополітальної Філядельфії, УАК-Рада, Комітет Оборони Прав Людини в Україні та Філядельфійський Відділ УККА влаштовують зустріч з колишнім дисидентом, багаторічним політв'язнем совєтських тюрем і концтаборів, лавреатом державної премії України ім. Т. Шевченка, письменником Миколою Руденком. Зустріч відбудеться в середу, 18-го серпня, в годині 7-ій вечора в Українському Освітньо-Культурному Центрі.

Вояки УНСО повернулися з Грузії

Київ (УНІАР).— Сюди 12-го серпня повернулися поранені вояки Української Національної Самооборони (УНСО) з району бойових дій грузинського і абхазького конфлікту. В інтерв'ю кореспондентові УНІАР вони повідомили про факти використання хемічної зброї російськими військовими підрозділами, які воюють на боці Абхазії. Вони також зауважили, що кількісна перевага росіян над вояками абхазької національности, свідчить, що російська армія в цьому реґіоні не є миротворчою. Від початку грузино-абхазької війни там загинули три вояки УНСО і чотирнадцять поранено. Всього вояків УНСО в зоні конфлікту перебувало 25 осіб.

У Володимирському Соборі в Києві 12-го серпня відбулася Панахида по загиблому в Грузії воякові Романові Галазиці (псевдо Багряний), який родом зі Львова. Р. Галазика був поранений у бою під Шромами і помер у тбіліському шпиталі. Два інших загиблих українці ще не вивезені з Грузії.

Президія політради Соціялістичної партії України ухвалила звернення до Президента Л. Кравчука із закликом притягти до карної відповідальности керівників Української Національної Асамблеї та Української національної самооборони за загибель їхніх членів, громадян України у бойових діях за межами України.

Заступник головного командира УНСО Дмитро Корчинський заявив журналістам, що вояки УНСО перебували в районі бойових дій як представники преси з метою об'єктивного висвітлення ситуації в Грузії.

Завершується підготова до святкувань роковин незалежности

Ню Йорк. — Комітет у складі представників постійного представника України в ООН, генерального консуляту України в Ню Йорку, Українського Конгресового Комітету Америки та Української Американської Координаційної Ради влаштовує святковий бенкет з нагоди другої річниці самостійности України, який відбудеться у вівторок, 24-го серпня, в залі Українського Народного Дому, 140 Друга авеню в Ню Йорку. О год. 6-ій веч. — коктейл, о 7-ій год. — бенкет. Головний промовець — Амбасадор Віктор Батюк. Відбудеться мистецька програма. Вступ — 30 дол. від особи.

Квитки слід замовляти до 17-го серпня особисто або листовно, звертаючись до: УККА, 203 Second Ave., New York, N.Y. 10003, tel.: (212) 228-6840, або УАКРади, 142 Second Ave., New York, N.Y. 10003; tel.: (212) 505-1765.

В день бенкету квитки не продаватимуться; всі столи будуть номеровані. Весь дохід призначений на фонд генерального консуляту в Ню Йорку.

ТОРОНТО ГОСТИЛО З'ЇЗД ДЕЛЕҐАТІВ УЛТПА

Торонто (П. Джуль). — XXV З'їзд делегатів Лікарського Товариства Північної Америки УЛТПА) і XXXII Наукова конференкція відбулися тут в готелі „Адмірал Радісон" від 1-го до 5-го липня. Господарем з'їзду був Торонтонський Відділ УЛТПА (голова д-р Лелія Сулима). Конвенційний комітет очолювала д-р Марія Фішер-Слиж.

Д-р Т. Трусевич

В нарадах взяли участь представники 32-ох відділів УЛТПА, як також і гості з України. Почесним гостем був д-р Артемій Кравець, лікар онколог, заступник голови Українського Лікарського Товариства у Львові. Він є автором дослідних праць про участь лікарів в Українській Повстанській Армії (УПА).

Наукова конференція тривала три дні. Всі доповіді були на високому науковому рівні. Прелеґентами були: Я. Барвінський („Пухлини серця"), В. Лончина („Пухлини легенів"), В. Козляківський („Атероза сонних артерій"), Б. Ґорський („Шкідливі дії ліків"), М. Войтович („Печінково ворітня гіпертензія"), А. Михальчук („Нетримання сечі"), М. Фішер-Слиж („Вплив телевізії на виховання дітей"), О. Антонишин („Відновна хирургія черепа і лиця"), Ю. Трухлий („Хирургія шийний хребців"), Е. Стецьків („Кортикостераїди у лікуванні поперекових радіокульопатій"), Р. Дикун („Хирургія голови і шиї"), Н. Базюк („Лікування ретинопатій, спричинених цукровою хворобою"), і П. Пундій („В. Плющ — історик української медицини").

Одна третя наукової частини була присвячена медичним проблемам спричинених чорнобильською катастрофою та гуманітарній допомозі Україні. Доповідачами були: М. Базюк, І. Західній, О. Гульчій, І. Масник, В. Трухлий, В. Селезінка і М. Витвицька- Дінгарт. Програмою керували: Ю. Гриценяк, В. Медвідський і Б. Іванець.

В суботу, 3-го липня, після закінчення наукової конференції, відбулися Загальні збори делегатів. Під час ділових нарад учасники наділили д-ра М. Коленського за його довголітню працю для добра лікарської громади, почесним членством УЛТПА. В дискусіях над звітами, крім організаційних справ УЛТПА делеґати заслухали також повідомлення про сучасний стан медичної опіки в Україні та про можливості його покращання. Особливу увагу звернено на вишкіл молодих лікарів та на організування лікарень-партнерів із американськими медичними інституціями.

Делегати аклямацією подякували уступаючій Головній управі за дворічну взірцеву працю і, на пропозицію Номінаційної комісії, вибрано нові керівні органи УЛТПА в такому складі: голова — Тиміш Трусевич, голов-елект — Роксоляна Тимяк-Лончина, заступники — Надя Борух, Адріян Баранецький, Андрій Бровар, секретар — Галина Пачовська, касир — Богдан Іванець.

З'їзд делегатів закінчено бенкетом, на якому генеральний консул України в Торонто Олександер Соботович привітав українських лікарів у діяспорі та закликав їх до тісної співпраці із медичними працівниками, що живуть і працюють на батьківщині їхніх предків. Представники Головної управи, використовуючи святкову атмосферу бенкету, вручили почесні грамоти УЛТПА заслуженим членам товариства. Почесні грамоти отримали: А. Левицький, А. Кравець (почесний гість), М. Балтарович, Л. Зубаль-Біланюк, М. Грещишин, І. Захарій, М.Л. Клодницька-Процик, Б. Макаревич, В. Медвідський, А. Олеарчик, П. Смильський, М. Чепесюк. Вечором уміло провадив д-р Євген Стецьків.

АНК підбурює чорну молодь проти президента ПАР

Йоганнесбург, ПАР. — У четвер, 12-го серпня, виступаючи на стадіоні в південно-африканському місті Тембісі, лідер Молодіжної ліги Африканського національного конгресу Пітер Мокаба закликав 8,000 своїх слухачів, озброєних списами, сокирами і рушницями, не витрачати даремно дефіцитних набоїв, а стріляти просто в президента країни Фредеріка де Клерка. Представники влади потрактували ці слова Мокаби як підбурювання до терору, який поглибить ворожнечу між білим і чорним населенням країни і приведе до нового кровопролиття.

Мокаба звертався до своїх послідовників з приводу похоронів 30 чорних, убитих бойовиками зулюської партії Інкати. За останні два тижні ненависть між цими двома угрупуваннями чорних настільки посилилася, що лише в Йоганесбурзі вбито понад 200 осіб з обох боків. У зв'язку з цим президент де Клерк поставив під сумнів готовість населення країни до вільних виборів. Президент сказав, що спочатку потрібно домогтися перемоги порядку і законности, і тільки після цього можна буде думати про вільні демократичні вибори.

Де Клерк звинуватив Африканський національний конгрес у провокуванні кривавих антаґонізмів у країні, назвав його войовничою і не вартою довір'я партією, яку слід „поставити на місце".

У відповідь на це звинувачення Африканський національний конгрес у своїй заяві назвав де Клерка людиною, яка „не відповідає становищу президента"

ЗАКЛЮЧНИЙ КОНЦЕРТ

Емлентон, Па. — Кобзарська січ '93 під патронатом Української Капелі Бандуристів і Товариства Українських Бандуристів влаштовує заключний концерт кобзарського табору. Концерт відбудеться у суботу, 21-го серпня, о год. 4:30 по полудні на Оселі Всіх Святих УПЦ в Емлентоні, Па.

Б. Єльцин хоче призначити надзвичайні вибори

Москва. — В четвер, 12-го серпня, Верховна рада Росії прийняла рішення внести в діючу конституцію декілька поправок з метою підпорядкування парляментові провідних членів кабінету міністрів і послабити вплив президента Боріса Єльцина на уряд країни. Того ж дня, в середу, президент Б. Єльцин виступив на пресовій конференції і сказав, що „вересень стане в Росії місяцем напружених політичних баталій, а рештки серпня буде використано на артилерійську підготову". Висловивши думку, що народ вже втомився від політичного антаґонізму, Б. Єльцин дав до зрозуміння, що він буде робити далі: „Якщо Верховна рада не призначить дату виборів до нового парляменту, мені доведеться своєю владою призначити в країні нові зибори законодавчого органу і зробити це восени".

Члени теперішнього парляменту обрані до 1995 року, каденція президента Б. Єльцина закінчується в 1996 році і з цього приводу він уже не один раз заявляв, що не має наміру кандидувати на цей пост вдруге.

У відповідь на погрозу Б. Єльцина розпустити парлямент і призначити нові вибори, політичні противники звинуватили президента Росії у спробі державного перевороту і в зневаженні діючої конституції. Розпочинаючи нову хвилю словесної конфронтації, парлямент створив спеціяльну комісію для перевірки діяльности колишнього міністра засобів масової інформації і преси Міхаїла Полтораніна і міністра закордонних справ Росії Андрея Козирєва. Обидва входять у найближче політичне оточення президента Б. Єльцина, обидва є провідниками радикальних ринкових реформ і саме тому викликають ненависть з боку реакціонерів. М. Полтораніна звинувачують у хабарництві, а А. Козирєва — в тому, що він нібито проводить антиросійську політику.

Рочестерська громада відзначить роковини незалежности

Рочестер, Н. Й. — Щоб гідно відзначити другу річницю відновлення незалежности України створено тут комітет, який докладає багато зусиль і праці у цьому напрямі.

В неділю, 22-го серпня ц.р., в усіх українських церквах відправиться Божественна Літургія в намірені українського народу. У вівторок, 24-го серпня, у будинку повіту Монро відбудеться урочисте святкування, у якому візьмуть участь екзекутивний управитель повіту Роберт Кінґ, посадник Рочестеру Томас Расн і посадник передмістя Айрондеквой, де є найбільше скупчення українців, Фред Леппл, як рівнож представники місцевої влади і законодавці. В год. 2-ій по полудні відбудеться підписання проклямації та вивішення українського прапору, коротка доповідь у будинку повіту Монро.

У СВІТІ

ІРАКСЬКА ВЛАДА арештувала 210 осіб, нібито причетних до підготови державного перевороту з метою повалення режиму Саддама Гуссейна. Більшість арештованих належать до високих армійських чинів, однак серед них є також відомі політичні і громадські діячі.

СПІВГОЛОВА КОАЛІЦІЙНОГО тимчасового уряду Камбоджі принц Нородом Ранаріт застеріг „червоних хмерів" про можливість збройної протидії їм, якщо вони не перестануть нападати на урядові війська. Ранаріт також засудив провокаційну заяву лідера „червоних хмерів" Кгієу Самфана, який запевняє, нібито його угрупування веде боротьбу „проти контрольованого В'єтнамом маріонеткового режиму".

ДЕЛЕҐАТ ЛІБІЇ В ЛІЗІ арабських країн Ібрагім Бішарі заявив в інтерв'ю для єгипетського агентства МЕНА, що його країна є готова виділити компенсацію родинам пасажирів літаків, знищених у висліді терористичних акцій над Лакербі в Шотляндії, і Нігером. Бішарі сказав також, що Лібія зробила „далекосяжні кроки" назустріч висунутим ООН умовам, і висловив сподівання, що міжнародні санкції проти Тріполі далі не будуть посилюватися.

ТУРЕЧЧИНА ГОТУЄТЬСЯ закрити чорноморські протоки для переходу нафтових танкерів. Вони, на думку спеціялістів, створюють велику загрозу для турецьких міст, перш за все для Стамбулу, який не уникне екологічної катастрофи, якщо з будь-яким танкером станеться якась біда. Ще раніше Анкара заявила, що не дозволить перевозити нафту через свої протоки зі Середньої Азії і Кавказу.

ТРИ ЛІТАКИ, ЩО НАЛЕЖАТЬ Савдійській Арабії, приземлилися на летовищі в Бейруті з вантажами гуманітарної допомоги для населення, що постраждало у висліді нападів ізраїльського летунства на ливанські бази терористичної організації Гезболла. Савдійська допомога містить 27 тонн медикаментів, харчів та одягу. Ще 34 тонни медикаментів і харчів прибули літаками з Італії і Марокко.

НАЙВИЩИЙ РІВЕНЬ безробіття в Східній Европі є тепер у Словаччині. Він становить 12 відсотків від усього працездатного населення країни. На біржах праці до кінця липня зареєстровано 818,000 безробітних.

ПОНАД 1,500 ГЕКТАРІВ ЛІСУ знищили пожежі, що охопили в останні дні великі райони південної Франції і острова Корсики. Декілька сотень пожежників, застосовуючи потужні технічні засоби, борються з вогнем, однак сильний вітер, досягаючи швидкости 70 кілометрів на годину, розносить полум'я все далі.

ПРЕДСТАВНИКИ СВІТОВОЇ організації охорони здоров'я у Ґлазґо повідомили, що до 2000 року від АІДС у світі вмре 6 міл. осіб, а всіх хворих на цю фатальну недугу налічуватиметься до кінця нашого сторіччя майже 40 міл. осіб.

ПІВНІЧНА КОРЕЯ ОСТЕРІГАЄ ЗСА

Пйонґянґ, Північна Корея. — Обі центральні газети Північної Кореї — партійна „Нодом Сінмун" і урядова „Мінчжу Чосон" попередили З'єднані Стейти про те, що рішення Вашінґтону спільно з Південною Корею провести маневри матимуть неґативний вплив на американсько-північнокорейський діялог. Газети твердять, що під виглядом цих маневрів буде проведена „проба нуклеарної війни" і нагадують ЗСА про зобов'язання, які вони офіціяльно взяли — не загрожувати Північній Кореї нуклеарною зброєю. „ЗСА повинні точно знати, що ігри з вогнем, які загрожують нам, матимуть поганий вплив на перспективи переговорів і вирішення нуклеарного питання", — пише газета „Нодом Сінмун".

Маневри „Ильчі фокс ленс" починаються за тиждень, напередодні чергової зустрічі представників Пйонгянгу і Вашінґтону щодо нуклеарних справ, а „Тім спіріт" — на початку наступного року.

Щодо південнокорейського уряду, то його заява про без'ядерний статус Корейського півострова і готовість вести міжкорейський діялог є обманними, пише газета. „Правителі Сеулю зовсім не мають бажання вирішувати нуклеарні справи за столом переговорів". Газета „Мінчжу Чосон" вважає, що південнокорейські правлячі кола „стали на шлях нуклеарних військових провокацій".

Вказані маневри проводяться від 1976 року, і всі ці роки Північна Корея вимагала відмовитися від них, особливо від великомаштабних „Тім спіріт" — „проби нуклеарної війни проти Півночі", в якій іноді бере участь до 200,000 американських і північнокорейських військовослужбовців і випробовувалася нова зброя.

Нинішня історія з маневрами дуже нагадує минулорічну, коли ЗСА і Південна Корея вирішили віновити перерваний на рік „Тім спіріт" з метою вчинити тиск на Північну Корею і змусити її погодитися на інспекцію нуклеарних об'єктів в Енбені, які, як вважають, працюють „не на мирні цілі". Однак Північна Корея, заявивши, що „ніяким тиском, погрозами і бльокадою" від неї нічого не можна добитися, перевела країну у напіввійськовий стан і вийшла з договору про нерозповсюдження нуклеарної зброї.

В АМЕРИЦІ

МИНУЛОГО ЧЕТВЕРГА, 12-го серпня, у Денвері в Колорадо, сотні тичяс осіб, а зокрема, католицької молоді з майже усіх країн світу, в тому і делегація з України, ентузіястично вітали Папу Івана Павла II. Серед тих, які його зустрічали на летовищі був і президент ЗСА Билл Клінтон. Що, зокрема, здивувало багатьох, це публічна заява Папи про незгідність Католицької Церкви з становищем америкнаського Уряду стосовно абортів, а також його виклик американям відродити „високу моральну візію", яка спрямувала б їх на життєвий шлях.

КРАЙОВЕ УПРАВЛІННЯ аеронавтики і дослідження космосу знову потерпіло невдачу, коли минулого тижня при запущенні ракети — „Дисковері" автоматично виключилися вже включні мотори. Небезпека була велика з уваги на присутність 800 тонн леткого палива, яке у процесі запущення вже почало запалюватися. Щоб запобігти будь-якій небезпеці, керівництво НАСА негайно злили головні мотори та зад ракети водою. Виглядає, що ракета та п'тяь астронавтів-залоги вийшли без жодних ушкоджень, чого на думку спостерігачів не можна сказати про репутацію НАСА. З цього відразу скористали критики, які постійно твердять, що існуюча фльота космічних ракет ЗСА є вже застаріла, щоб виконувати амбітні пляни постійного обслуговування космічної застави, яку НАСА хоче урухомити з початком нового сторіччя.

У ЧАРЛСТОНІ ФЕДЕРАЛЬНИЙ суддя вирішив, що молоду жінку мусять допустити на виклади до стейтового військового інституту Сітадел у Південній Каролайні. Одначе суддя Вестон Гук відразу не вирішив чи вище згадана наукова інституція має закінчити свою вписову політику, яка включає виключно студентів мужеської статі. Жінка, про яку, мова, це 19-річна Шенон Фокнер, яка подала Сітадел до суду за дискримінацію та протиконституційну політику після того, як їй відмовили право вступу до цієї досі виключно мужеської школи.

ТАЄМНА НЕДУГА, яку найперше відкрито серед американських індіян племени Наваго та яка вже для 20-ох осіб стала смертельною є більш поширеною серед населення країни як це вперше підозрівали. Крайовий центр контролі та запобігання хворіб заявив, що захворіння може спричинювати не тільки один вірус. Крім того вони також підкреслили, що є нові смертельні випадки у Каліфорнії та Луїзіяні.

ПРЕЗИДЕНТ БИЛЛ КЛІНТОН минулого тижня зніс заборону президента Роналда Регена про поновлення на працю звільнених у 1981 році за нелеґальне страйкування контролерів повітряного руху. Всі уважають це є тільки символічним потягненням зі сторони Президента, бо Федеральна адміністрація летунства відразу попередила, що існує тимчасове замороження приймання на працю, як і те, що коли його знесуть, то тільки 200 осіб кожного року буде прийнято на працю контролерів повітряного руху.

НАУКОВЦІ ВІДКРИЛИ, ЩО спадкоємність може бути великим рисковим фактором у захворюванні недугою Альцегаймера. На їхню думку це є дуже важливим відкриттям, бо вказує шлях до можливого знайдення лікувальних засобів цієї хвороби.,

УРЯДОВА СТАТИСТИКА дальше виказує слабу економіку в країні. Інфляція поступово зникає, а продаж роздрібного товару піднеслася дуже непомітно. Така ситуація на думку аналітиків є корисною для тих, що купують державні цінні папери та для офіційних чинників Уряду президента Билла Клінтона, які розраховують на дальше втримання низьких позичкових відсотків.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник Ukrainian Daily

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster Send address changes to
Svoboda 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302
Tel (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City N J

Передплата на рік $40.00 на півроку — $22.00 на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і money orders виставляти на "Svoboda"

Статті і дописи підписані авторами не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою —
За зміст оголошень Редакція не відповідає

P.O. Box 346 Jersey City N J 07303

Голодова облога 1932-33

У виконуванні основної марксистської доктрини про підпорядкування монопольній владі Компартії усієї продукції і розподілу — поведено за урядування Сталіна примусову колективізацію сільського господарства в Україні. Для реалізації того пляну делеґовано в Україну Лазара Каґановіча з диктаторськими правами. Збройні відділи НКВД їздили від села до села, реквізували все знайдене збіжжя, за скривання найменшої кількости на засів на місці розстрілювали і вели війну проти „кулаків" чи пак „куркулів". Насправді, це були бідняки або середняки, бо поміщиків з великою земельною власністю було в епосі царату в Україні мінімально — це були роди Котляревських, Чикаленків чи Леонтовичів — на пальцях однієї руки порахувати. Настав такий голод, що люди — дорослі, але найперше діти — вмирали у рідному селі, або в дорозі до міста, де можна було сяк-так прожити.

Докладного числа померлих ніхто не всилі вирахувати, бо всю оту несамовиту операцію тримали у великій тайні, не було ні одного надрукованого рядка в совєтських газетах і не перепускали ані слова правди поза існуючу совєтську залізну завісу. Найбільш вірогідна цифра загинулих жертв — 6 до 7 мільйонів душ. Винищено всю верству хліборобів, які любили землю. 60 літ минуло з того часу, але той злочин мститься по нинішній день, бо діти і внуки села, які зрослися з рідною землею і любили її, втікають до міст, де легше і вигідніше працювати у фабриках. Тому трапився в Україні дивогляд, що не було кому збирати жнива, — не було теж тих, які дбали про посів. Тепер ця справа трохи покращала, але пропаґатори ідеї скасування повністю колективізації забувають, що нема машин для малих земельних ділянок, а перевелися плуги, керовані руками селянина чи конем. У сучасній економічній кризі благодатну ролю відіграють малі так звані присадибні господарства та просто невеличкі городи, що їх мають мешканці міст.

Подають при цьому версію, яка дуже вірогідна, про те, коли і як теперішній Президент Леонід Кравчук, ще перед формальним виступом з Комуністичної партії, переконався про її дійсну вартість та її ролю в історії України. Коли він займав у Компартії України високе становище — мав під своєю контролею архів КҐБ. Зголосився якийсь науковий дослідник з листом від якогось комуністичного достойника, щоб дати йому до перегляду рік 1933. Кравчук зацікавився, що там цікаве у 1933 році — перечитав і вжахнувся — „вперше дізнався про зорганізоване плянове вбивство кількох мільйонів українських селянських родин — „прозрів", психічно відірвався від Маркса—Леніна і їхніх послідовників...

Ні в одній совєтській енциклопедії, ніде в літературі нема згадки про цей жахливий злочин. Це був неписаний закон Совєтського Союзу і Компартії СССР, що не вільно писати про ніщо неґативне. Той неписаний закон застосовано і до чорнобильської катастрофи в ері Міхаїла Ґорбачова і, може, повезло би її затаїти, коли б не прийшов від Швеції запит, відкіля на її водах появилася сильна радіяція. А втім, по нинішній день нема повної правди скільки осіб згинуло під час вибуху, скільки евакуйовано і скільки вернулося та скільки осіб з першої і другої ґенерації вимерло, затруєні радіяцією.

Найкращим друкованим документом про великий, зорганізований голод в Україні є твір Роберта Конквеста „Жнива смутку", — „Колективізація і голодовий терор". Книжка відома в Україні тільки одиницям, але тієї голодової катастрофи український народ не забув. Тепер, у 60-ті роковини, коли вперше можна говорити й писати про той совєтський злочин, скрізь в Україні поклоняються жертвам Великого-голоду. Ми приєднуємося до цього поклону.

Микола Рябчук,
Київ

ЧИ ЗАГРОЖУЄ НАМ ЗНОВУ ПРИВИД КОМУНІЗМУ?

I

Привид комунізму, з'яву якого в Европі півтора століття тому провістили Маркс із Енгельсом, схоже, знову замайорів на східньоевропейських теренах. Власне, він звідси й не зникав, попри стрімкі й ефектні і, безумовно, обнадійливі східньоевропейські революції 1989—1991 років.

Першим розчаруванням стала, здається, Румунія. Фронт національного порятунку, який прийшов до влади на хвилі античаушесківського повстання, виявився, по суті, лише новим організаційним оформленням старої номенклятури, зацікавленої не так у „національному", як у власному „порятункові", себто не так у реформуванні політичної й економічної системи, як у збереженні свого контролю над нею.

Не набагато краще пішли справи у Болгарії та Албанії; катастрофою обернулась „перебудова" в Югославії; до розвалу ЧСФР призвела перемога „лівих" у Словаччині; і навіть у Польщі, цій твердині антикомунізму, тріюмф „Солідарности" виявився недовгим: розпавшись на безліч партій, вона втратила змогу зформувати стабільний уряд, тим часом як ексокомуністи виявились другою за величиною партією у парляменті, а популіст і демагог Тимінський — головним суперником Валенси на президентських виборах.

Втім, хоч би якою сильною була загроза комунізму у Центрально-Східній Европі, вона не складає світової проблеми, тому що є головним чином внутрішньою справою цих країн — приблизно так само, як комунізм на Кубі чи у Північній Кореї. Інша річ — комунізм у колишніх совєтських республіках і, особливо, в Росії, де комуністичний реваншизм іде в парі з реваншизмом імперським і де повернення до його „ідеалів" означало б не лише громадянські війни в тій або тій республіці, а й війни міжнаціональні, куди маштабніші, ніж у Юґославії.

Розстанова політичних сил у колишніх совєтських республіках покищо вельми невтішна: посткомуністичні диктаторські режими в Узбекистані, Туркменії, а віднедавна й у Таджикистані. Неокомуністичний заповідник у Білорусі, авторитарні (покищо ліберально-авторитарні) уряди у Казахстані й Киргизії. Досить хитка (через внутрішню й, особливо, зовнішню нестабільність) демократія у Прибалтиці і ще хиткіша й сумнівніша — у Закавказзі. Химерний гібрид зачатків ліберальної демократії з посткомуністичним авторитаризмом у Росії й на Україні. І все це — під знаком глибокої економічної кризи в усіх республіках і під натиском дедалі могутнішої шовіністичної істерії в колишній метрополії.

Десь із кінця минулого року відчуття хиткости і непевности всіх наших демократичних здобутків почало дедалі стрімкіше наростати. Екскомуністи, повибиравшись з окопів, здобули переконливу перемогу в Литві, потіснили гайдарівських лібералів у Росії, потопили в крові революцію в Таджикистані, остаточно утвердились у Білорусії, скасувавши заборону компартії, і ось нещодавно поставили на чолі молдавського парляменту колишнього секретаря ЦК Компартії Молдови П. Лучинського.

При всій неоднозначності цих подій (литовські ексокомуністи, безумовно, тяжіють до европейської соціял-демократії і аж ніяк не є прихильниками старої імперії; правдоподібно, те саме можна сказати й про П. Лучинського, загальна тенденція того, що відбувається, очевидна. Почервоніння політичного спектру у Східній Европі засвідчує, з одного боку, неспроможність ліберально-демократичних еліт опанувати ситуацію запропонувавши суспільству переконливу програму швидких і ефективних реформ, а з іншого боку (і це найголовніше), засвідчує неспроможність самого суспільства сприймати такі програми і цілеспрямовано їх реалізувати.

Комунізм, по суті, не є в цих країнах якимось зовнішнім, переважно політичним чинником; він є передусім внутрішньою, „іманентною" якістю самого суспільства. Він існує у Східній Европі не так на рівні політики чи ідеології, як на рівні праці і побуту, суспільних інстинктів і рефлексів, на рівні суспільної підсвідомости, а не свідомости, в якій можуть жити цілком інші політичні й ідеологічні концепції.

А тому говорити про загрозу комунізму у Східній Европі є всі підстави; не слід, однак, плутати її із загрозою відродження комунізму, як певної політичної й ідеологічної системи. Цей комунізм помер, і реанімувати його не вдасться ніяким „червоним бриґадам" чи „підпільним райкомам партії"; надто вже очевидною за останні роки стала його мертвотність і безперспективність. Але той комунізм — комунізм як певна суспільна ментальність, певна писохологія і система суспільної поведінки — ще довго житиме у кожному східньоевропейському обивателі, істотно ускладнюючи лікування суспільства в цілому.

Продовження буде.

Р. Руденко

ЯК УКРАЇНСЬКІ ВЛАСТІ ГОТУЮТЬСЯ ДО ВИБОРІВ

Ще зовсім недавно, намагаючись зупинити страйки, народні депутати України майже одностайно проголосували за референдум про довір'я Президентові і Верховній Раді. Аналіза громадської думки показує, що приблизно половина громадян, які мають намір взяти участь у референдумі, вважають, що Президент Леонід Кравчук переможе, а інша половина — думають, що ні. Щождо Верховної Ради, то переважна більшість опитаних вважає, що вона не матиме успіху на референдумі. Отож консервативна більшість у парляменті і вирішила зробити все, щоб зірвати референдум.

Голосуючи 17-го липня за референдум, депутати постановили найближчим часом ухвалити рішення про фінансування його і затвердити текст і форму бюлетеня. Однак ці два акти ухвалені не були, а парляментаристи роз'їхалися на вакації, не зважаючи на заклики демократичної фракції працювати без відпустки. В результаті виборча комісія не отримала юридичного права і грошей на проведення будь-яких заходів для підготови референдуму. Та й час для його підготови вже трачений. З усього видно, що 26-го вересня референдум провести вже неможливо.

Народний депутат України і заступник голови Руху Олександер Лавринович прокоментував це так: „Більшість членів Президії Верховної Ради 7-го серпня проголосували проти референдуму, отже ті, хто 17-го липня голосував за проведення референдуму, сьогодні змінили свою думку і вважають проведення його недоцільним. Влада тепер шукатиме компромісии, щоб продовжити ще на якийсь час своє існування в нинішньому складі. Вона не хоче бути вигнаною".

Що ж, їх можна зрозуміти. Але чи здатні зачерствілі комуністи створити демократичний закон про вибори і нову демократичну конституцію? Адже їхні нинішні зволікання свідчать, що борються вони не за збереження української держави, а за власне місце при владі. І дбають вони не про добробут народу, а про свій власний добробут.

Голова НРУ Вячеслав Чорновіл вважає, що проведення референдуму зірвала Верховна Рада, тому вона повинна негайно призначити дату виборів. Якщо ж депутати зволікатимуть, то демократичні партії та профспілки повинні домогтися призначення виборів, „застосувавши найрішучиших заходів".

З Чорноволом важко не погодитись. Але відмова від проведення референдуму і призначення нових виборів знову ж таки на якийсь час відкладає зміну влади. А саме цього й треба консерватистам з Верховної Ради. І це вже зрозумів народ, в тому числі й шахтарі. Тому Незалежна профспілка гірників України вже офіційно звернулася до голови Верховної Ради Івана Плюща з заявою, у якій попереджають про можливість відновлення страйку, оскільки не виконана головна вимога шахтарів — проведення референдуму. Нині шахтарі вже вимагають негайного призначення нових виборів до Верховної Ради. Без сумніву, готуючись до нових виборів, консерватисти і далі вдаватимуться до різних хитрощів, з метою відтягнути їх як можна на пізніше, щоб вони співпали з закінченням уповноважень нинішнього Парляменту.

Проте, вибори все ж мають відбутися і до них готується також Президент Кравчук. Перед відпусткою він кілька разів виступив на українській телевізії, роз'ясннюючи, що свою політичну діяльність він спрямовуватиме на захист національних інтересів держави. Він визнав факт, що економічні інтереси України мають найбільшу силу саме в країнах СНД і на першому пляні стоять відносини з Росією. Тому він зробить усе, щоб ці відносини вийшли на той рівень, якого „хоче народ і України, і Росії".

Л. Кравчук пообіцяв вивести на серйозний рівень боротьбу з організованою злочинністю, а також призначити державну допомогу газетам і видавництвам. І навіть підписав відповідний указ. Щоправда, цей указ відразу розкритикувала преса як такий, що передбачає допомогу лише газетам і видавництвам, які належать органам влади, а також дитячим виданням і творчим спілкам товариств сліпих і глухонімих. Указ передбачає, що папір має розподілятися лише централізовано, державним комітетом, що, на думку критиків, стане перешкодою на

(Закінчення на стор. 3)

Юрій Стефанівський,
Львів

„Гедда Ґаблер" Ібсена вперше українською мовою

Режисер Львівського драматичного театру імені Марії Заньковецької Алла Бабенко цікава перш за все своєю несподіваністю. Кожна її нова робота стає не абиякою подією культурного життя України. Вона одна з небагатьох мистців, котрі сміливістю, а часом навіть відчайдушністю постійного творчого пошуку створили театрові Заньковецької почесне зображення ляборторії для апробати нового в українській драматургії. Бабенко чи не найкраще серед своїх колеґ відчуває дух епохи і тому репертуар, який вона обирає, з огляду на потреби нашого життя, є завжди вдалим. Виглядає так, що люди наші втомилися від буденної метушні. У щоденній нелегкій боротьбі за виживання, вони тягнуться до великого і світлого мистецтва, підсвідомо відчуваючи, що власне воно зможе допомогти очистити наші душі від намулу збочень комуністичної псевдоморалі.

З огляду на прагнення морального очищення нова вистава заньківчан, що її режисер Алла Бабенко здійснила за відомою драмою Генріха Ібсена „Гедда Ґаблер" (до речі, вперше в світі українською мовою) дуже на часі. Цей твір належить до найклясичнішої клясики, надає добрі можливості для розкриття професійного потенціялу зайнятих в ньому мистців і авторам постановки в повній мірі вдалося їх реалізувати.

Бабенко зробила спектакль у притаманній їй манері, наголошуючи на розкритті емоційного стану персонажів. Це складно і рисковано, особливо в умовах, коли через хронічну нестачу високопрофесійних виконавців, яка сьогодні є бідою всього українського театрального мистецтва, підібрати відповідного рівня акторський колектив взагалі виглядає малоймовірним. Режисерові вдалося розв'язати цю проблему, особливо щодо головної діючої особи — Гедди Ґаблер, появу в ролі якої заньківчанки Любови Боровської можна вважати чи не найбільшою творчою вдачею і режисера і актриси. Тут майже ідеально співпало все — вік артистки і героїні, зовнішність, навіть подібність їхніх психологічних конституцій. Це, посилене значним професійним досвідом та важкою наполегливою працею, дозволило актрисі у всій повноті розкрити образ Гедди Ґаблер, який належить до найскладніших у світовій драматургії. Гедда — натура цілеспрямована, егоїстична і жорстока, вона з ревнощів холоднокровно і продумано доводить до смерти кохану людину. Сила її пристрасті, яка призводить до загибелі героїні, викликає повагу, і чи не тому сам Ібсен всупереч клясичним канонам кваліфікував свій твір драмою, хоча він має всі підстави вважатися трагедією.

Ще однією творчою знахідкою став виступ у ролі чоловіка Гедди, Тесмана, відомого актора Богдана Козака. Він з'явився у спектаклі випадково, вимушено замінивши у ньому Івана Бернацького, який несподівано захворів незадовго до прем'єри. Кляса є кляса і Богдан Козак зумів за дуже короткий час не просто увійти до ролі, але й блискуче її зіграти. У його трактуванні на перший погляд звичайний і примітивнонудний науковець Тесман постає перед глядачем у всій своїй непомітній на перший погляд величі духу, яка лише одна возвеличує Людину.

Менш сильною, але на досить пристойному рівні є гра у спектаклі інших дійових осіб — Галини Давидової в ролі Теа, Вадима Яковенка — Левборґа та Ярослава Нуки — асесора Брака.

Музичне оформлення спектаклю вдало посилює й цілісність його сприймання, а використання арії Норми із „Норми" Белліні є справжньою знахідкою. Цікаві, хоча і дещо несподівано вирішені костюми (автор — художник Валерій Бортяков) своїми силуетами та кольорами потужно працюють на створення сценічних образів, а театральні декорації дають глядачам відчуття реальности в просторі і об'ємності дій вистави.

Щодо недоліків, то їх на прем'єрі „Гедди Ґаблер" в постановці Алли Бабенко було небагато. За них можна було би не згадувати зовсім, тим більше, що постановники і актори праці над виставою не припинили. Проте, оскільки досконалому немає меж, зупинюся все таки коротенько на деяких з них. Зробивши наголос на виявленні емоційного стану героїв, режисер і актори для кращого виявлення змісту ролей не до кінця використали можливості форми. Очевидно, через брак часу в зв'язку із раптовою заміною актора, який мав виступати в одній з головних ролей, відчуваються певні розбіжності між режисерською схемою висвітлення суті сценарійного конфлікту і його трактуванням виконавцем ролі Тесмана Богданом Козаком. Видається, що якби Бабенко прийняла їх, то вистава в цілому могла дещо виграти.

Яр. Климовський

25 ЛІТ СЦЕНОГРАФОМ У МЕТРОПОЛІТАЛЬНІЙ ОПЕРІ

> Думать, сіять, не ждать
> і посіяне жать".
>
> Т. Шевченко

I

Відзначуємо унікальний випадок. Українець без протекції, без рекомендацій, а дякуючи Богові, що дав йому непересічний талант, дістається на працю сценографа найславнішого в світі Оперного Театру. Цим українцем є Володислав Клех. Це скромна людина та з вигляду нічим особливим не вирізняється.

У ряди-годи ми читали про його мистецьке оформлення спектаклів Студії Лідії Крушельницької та Студії Володимира Шашаровського. Останньо Клех мистецько оформив „Патетичну сонату" для Студії Лідії Крушельницької в Ню Йорку.

Заки накреслити силует Володислава Клеха як сценографа, тим, що в меншій мірі є поклонниками Мельпомени, не від речі коротенько сказати, що собою уявляє сценографія. Сценографія (від грецького слова, означає малярство сцени) — вид образотворчого мистецтва, висловом якого є мистецьке оформлення сценічного простору. Сценограф виступає як співрежисер і як творець ідейно-мистецької концепції, та все ж виконує сценічне оформлення у тісному порозумінні з режисером-постановником спектаклю. Форма сценографії залежна від естетичних смаків сучасности. До сценографії ще входять: проєктування костюмів, реквізиту, освітлення. У сценографії передумовою є справність і природний хист, від чого в найбільшій мірі залежить якість сценографії. Сучасна сценографія не тільки зображує місце дії, просторово-предметне середовище спектаклю, але й емоційно-образне розкриття суті сценічної дії.

Сценографія — це наче коментар у відношенні до сценічного тексту та режисерії, створюючи клімат спектаклю. Розвиток сценографії залежний від перемін, які постають у малярстві та літературі.

• • •

З черги послухаймо розповіді Клеха про його короткий перебіг життя та його мистецьку діяльність, головним чином про його діяльність як сценографа.

„4-го липня 1992 року мені сповнилося сім десяток мого життя, з яких понад п'ятдесят років у сценографії. З походження я чистокровний киянин, у Києві я родився, виростав, учився (та карався).

Проживаючи в Донбасі, коли після першого арешту матері, нам заборонено жити в Києві, малярські студії я проходив у мистецькій школі Ізобразительних Искуств (ІЗО) у клясі живопису проф. М. Ніколаєва в Констатинівці. В той час я мав нагоду дещо присвоїти собі з техніки професійних сценографів. Наша студія підмальовувала принищені в об'їздах декорації театрів Києва і Харкова, коли ці театри гостинно виступали в Донбасі. Саме тоді постало в мене непереможне хотіння стати сценографом. У 1938 році я переїхав до Києва. Після другого арешту моєї матері, мною заопікувався мій дядько, мамин брат, Йосип Шкабара, який був професором Київського університету, подаючи лекції історії мистецтва. Дякуючи йому, я дістався до Київського Художнього Інституту, в якому крім інших викладачами були: брати Кричевські — Василь і Федір. З уваги на те, що центром мого зацікавлення була сценографія, зчаста я забігав до Київського Оперного театру, помагаючи в міру моїх спроможностей відомим сценографам — Курочці Армашевському й Анатолеві Петрицькому, за що діставав контрамарки тобто дармові квитки вступу на вистави, не згадуючи кільканадцяти рублів на дрібні юнацькі видатки.

В часі Другої світової війни я пристав до групи залишків Театру ім. І. Франка, заманений стати в них сценографом і подався з ними до Білої Церкви, де свого часу було приміщення Студії Леся Курбаса. Згодом я опинився у Варшаві, де організовано український професійний театр, що мене дуже цікавило, та воєнні дії так швидко розвивались, що треба було в першу чергу, як кажуть, спасти душу. В ході дальших складних ситуацій я опинився в одному з таборів для переміщених осіб у Німеччині, В Новому Ульмі, в якому з моєї ініціятиви постав Український Театр „Розвага", що ним керували: полк. Мандзенко-Сірий і д-р Мирослав Антонович. У цьому театрі я, як сценограф, оформив усі спектаклі, що були в репертуарі цього театру.

У 1947 році заанґажував мене Володимир Блавацький до Ансамблю Українських Акторів, що стаціонував у Реґенсбурзі. З Володимиром Блавацьким було приємно співпрацювати, як з мистецьким керівником, так і режисером. Коротко кажучи між нами була ідеальна співдія. Блавацькому моя сценографія була до вподоби, тим більше, що вона йшла по лінії його режисерського задуму. Я оформлював усі спектаклі, як драматичні, так і музичні, що були в репертуарі та переробив старі декорації як: „На полі крови" Лесі Українки, „Землю" Василя Стефаника та ще інші. Репертуар театру—цікавий. Ансамбль великий, а я в ньому лиш один сценограф, так, що праці було вдосталь, але я був молодий і якоїсь перевтоми не відчував. У той час виходили наші часописи — „Українська трибуна" в Мюнхені та „Час" у Фюрті. Очевидно ці часописи дуже багато писали про ансамбль, що ним керував В. Блавацький, тим більше, що цей театральний ансамбль був найкращим із усіх українських таборових театральних ансамблів ув Европі.

Продовження буде.

У Львові вшановано заслужених жінок

У неділю, 6-го червня ц. р. в Музеї Івана Франка у Львові відкрито виставку, присвячену двом жінкам, які опікувалися ним під час недуги, коли І. Франко перебував у Захисті Українських Січових Стрільців у Львові. Виставка була частиною відзначення річниці смерти поета.

На виставці, присвяченій Ірені Домбчевській, управительці Захисту УСС, експонувалися документи, пов'язані з родоводами Рибчаків, Федаків, Паньківських і Домбчевських, світлини від дідів Ірени Домбчевської до її правнуків. Виставка професійно упорядкована та естетично оформлена складалася теж зі статтей І. Домбчевської, посмертних згадок та статтей, присвячених річницям її смерти та 100-літтю від дня її народження.

Портрети С. Монджейовської (зліва) і І. Домбчевської на виставці.

Директор Музею Івана Франка Роман Ґорак зовсім припадково стрінув дочку Софії Монджейовської — Христину Зелінську, яка розповіла йому про свою маму, що була медсестрою і піклувалася І. Франком у Захисті УСС у Львові. Коли Р. Горак розказав про це Мирославі Закалик, вона нагадала, що управителькою того захисту була Ірена Домбчевська. Так Р. Горак звернувся до дочки І. Домбчевської — Христі Навроцької про матеріяли про її маму.

Р. Горак з нагоди виставки видав дві брошурки про обох жінок. В першій поміщена Грамота відзначення І. Домбчевської пропам'ятною відзнакою 50-ліття УСС, яку надано їй після смерти. Далі є її стаття „Захист Українських Січових Стрільців у Львові", який зорганізовано в 1915 році. Там читаємо про історію заснування, за дозволом військової влади, двох шпиталів: у Духовній Семінарії при вул. Коперника і другий в монастирі Студитів при вул. Петра Скарги. Авторка згадує про працю молодих жінок при влаштуванні Захисту, який 15-го липня 1915 року був готовий прийняти хворих. Д-р Б. Овчарський став головним лікарем, д-р В. Щуровський — домашнім лікарем, В. Мартинець — аптекарем, секретарями В. Залозецький, а опісля І. Озаркевич. Управителькою призначено І. Домбчевську, адміністратором — студита Матея. Авторка подає список перших хворих, а також згадує мистця Олексу Новаківського, який під час недуги перебував у захисті, але не переставав працювати над своїми „Юрами". Усусуси були для нього надхненням до композиції, де княже військо вихром летіло на ворогів. Тоді постала теж картина „Хрест з хризантемами". „Таких споминів не можна забути", — пише І. Домбчевська. Вона згадує про перший Святвечір 1916 року, на який прийшли гості: командант сотні д-р Волошин, д-р Овчапський, редактор „Діла" Панейко. До зібраних гостей і майже сотні усусусів промовила теплими словами управителька захисту.

На Щедрому вечорі вже був присутній І. Франко.

Директор Музею Івана Франка Р. Горак промовляє на відкритті. Сидять (зліва) проф. І. Мигул, Ю. і Х. Навроцькі.

На Великдень усусуси зустрічали гостей здалека: проф. Єнсена, д-ра Лева Ганкевича і д-ра Романа Домбчевського — члена Управи табору полонених у Фрайштадті.

Минали роки, І. Домбчевська приїхала з родиною до Америки, де вперше зустріла „стрілецьку братію" на Панахиді в пам'ять св. п. Михайла Гайворонського, який „влив свою душу у стрілецькі пісні".

„Нині вже без війни відходять Українські Січові Стрільці до Бога. Може ще не один з них прожив би, якби не мусів фізично працювати. Молодь не знатиме історії УСС. Не буде знати, як їхні тодішні ровесники горіли бажанням здобути волю Україні. Боролися, гинули. Хто напише про них, як не останні могікани усусусів? При таких думках нагадую старших і молодших ентузіясток при Українській Самаританській Помочі, які створили і вдержали захист", — пише І. Домбчевська.

Окремий спомин є про перебування І. Франка в Захисті УСС, де поет був від листопада 1915 до квітня 1916 року. Тут І. Домбчевська згадує про медсестру С. Монджейовську, яка піклувалася І. Франком в захисті та опісля, коли він повернувся до власного дому, де помер 28-го травня 1916 року. Усусуси провели його в останню дорогу як рідного батька, несли труну і віддали останній поклін. Ніби живими залишаться спомини про І. Франка та його гостину в захисті УСС у Львові 1916 р. (Ірена Домбчевська, Ню Йорк, 1956 р.).

На святкове відкриття виставки прибули зі ЗСА дочка і зять І. Домбчевської — Христя і Юрій Навроцькі і братанка д-р Іна Рибчак-Петрашкевич з родиною зі Львова. До численно зібраних гостей промовив директор Музею Роман Горак, підкреслюючи заслуги Ірени Домбчевської і Софії Монджейовської у важливих моментах в останні хвилини життя Івана Франка.

Від родин обох жінок дякували: Христя Навроцька і п. Зелінський, а також Уляна Старосольська, письменниця та кол. редактор журналу „Наше Життя", яка знала І. Домбчевську.

Після відкриття в будинку І. Франка, гості перейшли на виставку до будинку М. Грушевського, де у великій кімнаті виставлено матеріяли про Ірену Домбчевську, а в другій про Софію Монджейовську. Про її життя видано також брошуру, з якої довідуємося про її долю, працю і повну посвяти участь у рядах УГА, а опісля вона була у зв'язку з УПА. Вона була скромною медсестрою, яка перев'язувала рани Євгенові Коновальцеві, а сам Симон Петлюра під Білою Церквою склав їй подяку від уряду УНР за врятування життя сотням бійців.

У захисті УСС опікувалася Д. Вітовським, який був поранений над Стрипою. Сама мала шрам на чолі від московської шаблі. Походила зі села Кізлова б. Буська. Молодою поїхала зі сестрою Михайлиною до Львова. Сестра працювала у книгарні „Просвіта" у Львові, а Софія пішла на курси медсестер і, здавши іспит, стала медсестрою в Захисті УСС, де саме стрінула Івана Франка, для піклування якого управа Захисту призначила Софію Монджейовську. І так під її опікою перебував Франко в захисті, а після підходу додому Софія опікувалася ним там, де і помер. Ще якийсь час працювала в Захисті, а опісля вступила як медсестра до УГА і з нею перейшла до Києва.

З армією УГА була оточена ворогом під Білою Церквою і тоді врятувала свого майбутнього чоловіка сотника Степана Гончара, з яким мала дві доні — Христину і Ліду. С. Гончар помер в 1962 р.

В згаданій брошурі є спомин С. Монджейовської з останніх тижнів життя І. Франка, який появився в журналі „Неділя" у 20-ту річницю смерти поета. С. Монджейовська померла 8 червня 1975 р. Неможливим було тоді віддати їй належну честь, на яку заслужила своїм життям, повним посвяти для України.

Як українські...

(Закінчення зі стор. 2)

шляху до приватизації паперових комбінатів і дасть змогу Президентові припиняти постачання паперу незалежним виданням. І хоч Л. Кравчук доручив розподіляти папір Спілці журналістів України, але критики і тут вбачають підступ. Скажімо, львівський кореспондент „Російской Ґазєти" Віталій Панов нагадує, що „безплатний сир — тільки в мишоловці" і твердить, що всі газети, засновані Спілкою журналістів України, дістають пільги, „звільняються навіть від податків". „Фінансові пільги і привілеї від Президента буквально падають на дах розкішного особняка на Хрещатику, відведеного для Спілки журналістів", — пише В. Панов. Оскільки публікації Панова часто носять відверто антиукраїнський характер, то й цього разу не будемо особливо довіряти його характеристиці. Та все ж, не можна не помітити, що в передвиборчій компанії Президент Кравчук, як і на попередніх виборах, опирається головно на державну телевізію та пресу. Тому його „турботу про газети" і контролю за розподілом паперу пояснюють, як „забезпечення плящарму в майбутній передвиборчій боротьбі".

Один лише прем'єр-міністер Леонід Кучма, „забувши" про вакації, працює, і не лише в Кабінеті Міністрів. Він об'їхав мало не всі області, де зустрівся з місцевими підприємцями, з головами колгоспів, директорами радгоспів, фармерами і в одному з інтерв'ю для преси заявив, що єдині, хто його радують, це — селяни. Тільки в землеробстві не падає виробництво, сказав прем'єр, і якщо село забезпечити всім необхідним, то урожайність можна значно збільшити. Проте і в Кучми з популярністю не все гаразд. Поперше, він явно недоцінює роль преси і видавничої справи, що дуже шкодить українській справі в цілому і, звичайно, не сприяє популярності самого прем'єра. Та найбільше зашкодила його популярності заява, підписана у Москві, про створення економічного союзу спільно з Росією і Білоруссю. Цю заяву підтримують тільки проімперські сили, всі інші — критикують. Але й тут треба віддати йому належне: критику він слухає, а сам працює. Днями на радіо і телевізії виступив пресовий секретар Кабінету Міністрів і запевнив, що Л. Кучма не підпише нічого такого, що може зашкодити інтересам України. Наскільки це справедливо — покаже час. Але й люди вже слідкуватимуть за його діями уважно.

П. Яцик: освіта й наука

Помітно зростає науковий авторитет і поширюється маштаб діяльности заінкорпорованої сім років тому Освітньої Фундації ім. Петра Яцика. Ось тільки найголовніші її справи впродовж 1992—93 навчального року.

Школа слов'янських східньослов'янських досліджень. Лекторії з українознавства ім. П. Яцика, Лондонський університет, Англія.

Прочитано курси лекцій „Україна від 1848 року" та „Кризи й зміна в Україні" (д-р М. Бойцун). Вони мали 17 слухачів.

Лекції на тему „Історія Російської імперії та Совєтського Союзу 1856—1989", до яких входили й лекції з історії України, відвідувало 90 осіб.

Курси української мови — разом 21 слухач.

Д-р Роксоляна Зорівчак і проф. Джім Джінґлі готують до друку 2 видання: хрестоматія українських текстів для науковців з суспільних дисциплін та англо-український словник британських суспільних і політичних подій (буде видано в Україні).

Місто Лондон підтримало українські студії сумою 15,000 ф. с. Відділ оборони повторив цю ж суму й на таку ж звільнив українські студії від оплати. Таким чином для української науки одержано 45,000 ф. с. Заклична теза П. Яцика: „Світ користає з нас, учімося користати зі світових привілеїв" обертається конкретним змістом і дійсним ефектом.

Наступного року в Лондонському університеті буде чотири кандидати на здобуття звання доктора наук з історії України.

Освітній дорадчий центр ім П. Яцика при Київському Університеті.

Організовано іспити української молоді до вищих навчальних закладів світу.

Оплачено реєстраційні видатки понад 100 студентів, що здавали іспити T. G. G. У цьому допомогла американська фундація сумою 7,500 дол. 80 студентів, які успішно здали міжнародні іспити, подалися на навчання за кордон на кошти тамтешніх університетів. Ще один яскравий зразок користання зі світових привілеїв.

Освітня Фундація ім. П. Яцика. Канада.

Спеціяльні стипендії отримали Генрі Абрамсон (історія), Оксана Піх (дентистика), Богдан Ткаченко ((історія), Оксана Яцик (славістика) — всі Торонтонський університет; Сергій Покровський (оптика) — Пуатіеський університет, Франція, Ігор Решетар (самоврядування) — Карнеґі-Меллонський університет —ЗСА, Богдан Рубенчик (екологічна онкологія) — Ґісенський університет, Німеччина.

Фундація виділила 10,000 дол. на видання підручників для молодших кляс у Львові. 75,000 дол. видано для створення мікрофільмової лябораторії при бібліотеці АН України ім. В. Стефаника (Львів).

Куток мікрофільмів ім. П. Яцика при Торонтонському університеті

Найбагатша на Північно-американському континенті колекція мікрофільмів української періодики, що виходила переважно на Буковині й Галичині від 1848 по 1917 роки, завдяки 20,000 дол. поповнилася копіями ще 265 видань від 1918 до 1946 року.

Дослідники української та східньоевропейської історії мають тепер легкий доступ до важливих наукових джерел, інформацію з життя нашого народу.

Центр Досліджень Історії України ім. П. Яцика при Альбертійському університеті, Едмонтон.

Найголовніший проєкт центру — переклад англійською мовою „Історії України-Руси" М. Грушевського. Видання її англійською мовою прислужиться вченим усього світу й спростує шовіністичні концепції російських та польських істориків, зробить значно ближчою і зрозумілішою історію України, а також історію Східньої Европи читачам англомовного світу. На цьому виразно наголосив один з авторитетних експертів, який сказав: „Це давно потрібний вклад в історію Східньої Европи. Без історії Грушевського історія, представлена російськими і польськими істориками, є неповна. Цілий учений світ чекає на появу цієї праці, і ми будемо рекомендувати нашим студентам спростовувати деякі місця історії у їхніх докторських працях про історію Східньої Европи".

Сказане те було в імені групи експертів, які оцінювали важливість для світової науки творів Грушевського і якість перекладу їх англійською мовою.

До речі, на переклад 7-го тому „Історії України-Руси" (козацтво) фундація американського уряду для гуманітарних наук — як визнання високого рівня перекладу — вручила чек на суму 60,000 дол. Це перший підсумок сумлінної роботи групи перекладачів і коментаторів, очолюваних д-ром Ф. Сисином, до якої входять: д-р Б. Струмінський, д-р А. Винницький, Марта Скорупська, Уляна Пасічник, д-р Ієн Прес, А. Сороковський, проф. А. Поппе (Варшавський університет), д-р О. Толочко (Академія Наук України), проф. М. Димник (Папський інститут середньовічних досліджень), д-р Д. Островський (Гарвардський університет), проф. Я. Ісаєвич (Інститут суспільних наук України, Львів).

Такі авторитетні сили зайняті цією важливою працею, що в недалекому часі відкриє світові Україну, її народ, її історію. Ф. Сисин, З. Когут і С. Плохій — відповідальна редакційна колеґія, що опікується всім перекладом М. Грушевського. Два перші томи вже готові до друку, доповнені науковим коментарем, і вийдуть в світ наступного року.

Рамки звичайного газетного повідомлення не дають змоги докладно оповісти всі подробиці широкомаштабного засягу праці Центру Досліджень Історії ім. П. Яцика за 1992—93 роки. Щоб це бодай у загальних рисах уявив читач, досить сказати, що центр плідно співпрацює з Варшавським, Київським, Харківським, Дніпропетровським, Санкт-Петербурзьким університетами. Тут готуються монографії з історії України Я. Грицака, І. Лисяка-Рудницького, Я. Дзири, І. Шевченка, І. Крип'якевича, Ольги Андрієвської, Я. Ісаєвича, В. Кучабського.

Стипендії і дослідчі дотації центру: О. Берневега (історичний факультет Московського університету), д-р Л. Гайда (Гарвардський університет), д-р Ковальський (Дніпропетровський університет), А. Мандзій (Мишиґенський університет), В. Степанков (історичний факультет Кам'янець-Подільського Падінституту, Україна), Т. Чухліб (АН України, Київ) та інші. Докторські стипендії центру: Марта Дичок (Англія) та А. Партикевич (Чикаґо).

До цього реєстру не внесено інших благодійницьких акцій, пов'язаних з іменем мецената П. Яцика, таких, скажімо, як оплата навчання англійських студентів-журналістів у Київському Університеті (10,000 дол.), які заодно подають до англійської періодики інформацію про Україну.

Але про одну з таких акцій, принципово важливу, треба сказати осібно. На адресу міжнародного онкологічного центру в Швайцарії було переказано 15,000 кан. дол. і Україна вперше з'явилася в реєстрі держав-учасниць інтернаціонального об'єднання в боротьбі проти рака. З дослідів запобігання онкологічними захворюваннями вже скористали чотири українських спеціялісти, що повернулися до праці в онкологічних шпиталях у своїй державі. 15,000 ам. дол. перерахувала фундація на рахунок онкологічного центру на 1993—94 рік.

Ось такі напрямки діяльности освітніх і наукових осередків, що носять ім'я відомого мецената. Сьогодні ж у нього нові пляни поширення допомоги українській науці.

Його унікальний приклад свідчить: усе це посильно одній людині. Для цього треба мати раціональні, конструктивні самонастанови. І тоді з'являється подібна до цієї ситуація, коли з праці однієї особи широко користає ввесь наш загал.

Самі приходять при цій нагоді слова Євгена Чикаленка: „Люби Україну до глибини своєї кишені..."

Михайло Слабошпицький

Перший світовий конґрес Світової Федерації Лемків відбудеться у Львові

У днях 28—30-го червня 1993 року у Львові відбулися наради голови Світової Федерації Лемків (СФЛ) проф. д-ра Івана Гвозди з представниками лемківських організацій України, на яких одобрено попередньо ухвалене рішення Управи СФЛ про час, місце, форму і зміст світового конгресу СФЛ.

Лемківські провідники на тій зустрічі у Львові рішили, що світовий конгрес СФЛ відбудеться 8—10-го жовтня 1993 року у Львові. Управа СФЛ організує і перепроваджує конґрес, а його господарями будуть: львівська організація Товариства „Лемківщина", разом з тернопільською та івано-франківською лемківськими організаціями.

В Конгресі мають право участи як повноправні делегати всі члени Управи і Контрольної комісії СФЛ в біжучій каденції. Крім того, кожна крайова лемківська організація (член СФЛ) вишле на конгрес СФЛ до 10 делеґатів.

30-го червня 1993 року у Львові також відбулося засідання колегії Товариства „Лемківщина" в Україні. Колеґія підтвердила повноважність звернення Товариства „Лемківщина" до Управи СФЛ про прийняття його як члена СФЛ.

З огляду на історичну вагомість Першого світового конґресу лемків, СФЛ з спеціяльним підкресленням закликає в першу чергу всю лемківську світову спільноту, як також й все українське громадянство та всіх людей доброї волі цей заплянований конґрес підтримати та взяти в ньому масову участь. Розпачливий ще й досі стан Лемківщини вимагає від кожного члена української нації в час конгресу зокрема йому „простягнути" свою руку.

Додаткові інформації в справі світового конгресу СФЛ можна осягнути або в Управі СФЛ, або в головних управах крайових лемківських організацій ЗСА й Канади: World Lemkos Federation, 508 Parsons Dr., Syracuse, N. Y. 13219 (315) 488-3616.

Organization for the Defense of Lemkivshchyna in Amerika P. O. Box 7, Clifton, N. J. 07011-0007.

Canadian Lemkos Association, P. O. Box 136; Postal Station M, Toronto, Ont. M6S 4T2 Canada.

Іван Гвозда
голова

І. Терефенко
секретар

СПОРТОВІ ВІСТІ

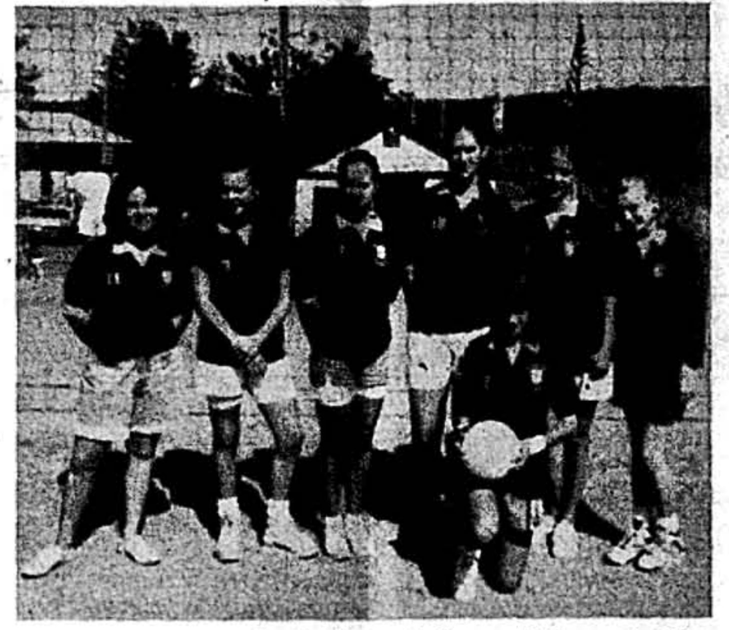
Редагує Омелян Твардовський

Відбулися 19-ті Українські Спортові Ігри Молоді

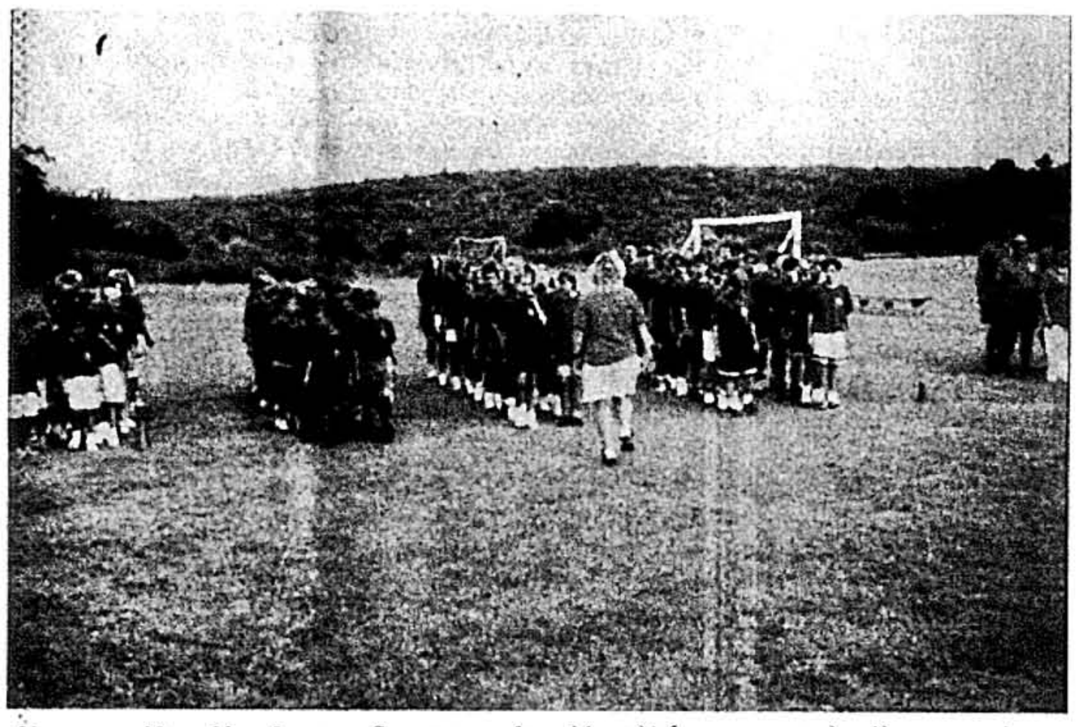
Ґлен Спей, Н. Й. (О. Твардовський). — Тут на спортових площах оселі УБСоюзу „Верховина" і шкільному стадіоні в містечку Елдред 31 липня і 1 серпня ц. р. відбулися раніше відкладені Спортові Ігри Молоді, якими проводила Управа Делегатури Схід у складі: І. Ісаїв — комендант, Я. Петрик — господар, Х. Процюк — бунчужна, Ю. Тарасюк — провідник, О. Напора — писар і О. Твардовський — пресовий референт.

Змагання з окремих ділянок провели: О. Колодій і Ю. Тарасюк — легка атлетика, Х. Процюк — відбиванка, М. Бокало — плавання, В. Барань — теніс і І. Чупенко — копаний м'яч. Офіційне відкриття відбулося в суботу, 31-го липня, о год. 9:30 рано, в церемонії якого взяли участь: І. Ісаїв, Я. Петрик, Х. Процюк, О. Напора, привіт від Централі УСЦАК особисто виголосив голова М. Стебельський. Зразу ж після дуже ефективного відкриття розпочалися змагання з тенісу, на які зголосилися шість юначок і 18 юнаків. 46 юначок і юнаків разом з частиною проводу і суддями переїхали до недалекого містечка Елдред, де відбули на місцевому шкільному стадіоні змагання з кількох елементів легкої атлетики. Після обіду відбулися плавацькі змагання.

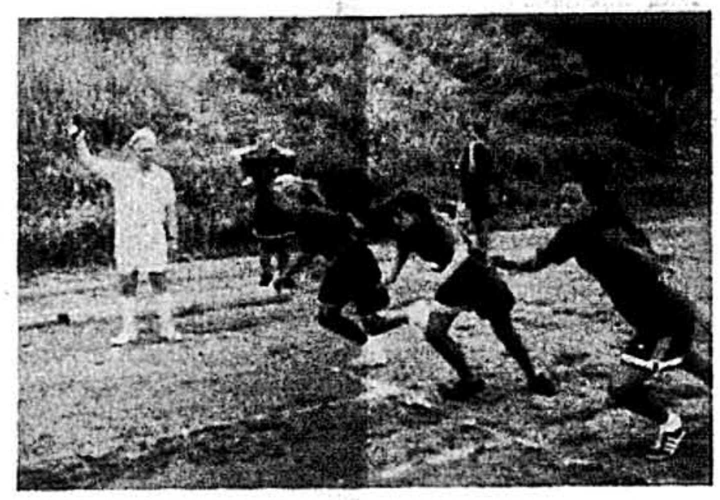
Подаємо імена юначок і юнаків, що, згідно з вислідами, здобули золоті, срібні й бронзові нагороди в різних конкуренціях, зайнявши відповідно перше, друге й третє місця.

Дружина юначок „Ч. Січі", що здобула у відбиванці срібні медалі Ігор Молоді.

Учасники 19-их Українських Спортових Ігор Молоді формуються до відкриття Ігор.

В бігу на 200 м стартують юначки УСВТ „Чорноморська Січ".

Учасники, члени проводу і судді 19-их Українських Спортових Ігор Молоді в Елдреді, Н. Й.

ЛЕГКА АТЛЕТИКА

Хлопці 10 років і нижче в бігу на 60 м: 1. Богдан Поритко, 2. Данило Левицький, 3. Олесь Бринзак.

Біг на 200 м: 1. Б. Поритко, 2. Роман Луків, 3.О. Бринзак.

Дівчата 10 років і нижче; в цих же конкуренціях: 1. Наталка Дубанович, 2. Іна Танчак, 3. Рослана Шкурлей.

Біг на 200 м: 1. І. Танчак, 2. Р. Шкурлей, 3. Марія Танчак.

Скок в далечінь: хлопці — 1. Б. Поритко, 2. Роберт Розман, 3. Д. Левицький. Дівчата — 1. Н. Дубанович, 2. Р. Шкурлей, 3. Оля Олійник.

Хлопці 11—14 років в бігу на 60м: 1. Андрій Панас, 2. Е. Ґрибовський, 3. Степан Колодій.

Біг на 200 м: 1. А. Панас, 2. С. Колодій, 3. Е. Ґрибовський.

Дівчата 11—14 років в бігу на 60 м: 1. Емі Козар, 2. Лові Калябрія, 3. А. Гординська.

Біг на 200 м: 1. Е. Козар, 2. А. Гординська, 3. Оксана Паливода.

Біг на 400 м: хлопці — 1. А. Панас, 2. Е. Ґрибовський, 3. С. Колодій.

Скок в далечінь: 1. А. Панас, 2. Борис Татунчак, 3. С. Колодій.

Біг на 400 м: дівчата 11—14 років — 1. Е. Козар, 2. Христина Варянка, 3. А. Гординська.

Скок в далечінь: 1. Е. Козар, 2. Христина Шандор, 3. Дануся Луків.

Біг на 100 м: хлопці 15—18 років — 1. Дам'ян Колодій, 2. Н. Нівес, 3. Ришард Вислоцький.

200 м: 1. Н. Нівес, 2 Д. Колодій, 3. Р. Вислоцький.

Біг на 800 м: 1. Д. Колодій, 2. Юрій Пласкота, 3. Р. Вислоцький.

Скок в далечінь: 1. Д. Колодій, 2. Н. Нівес, 3. Р. Вислоцький.

Біг на 100 м: дівчата 15—18 років — 1. Джемі Кобус, 2. Сузанна Ґолда, 3. С. Кавфман.

Біг на 200 м: 1. Дж. Кобус, 2. С. Кавфман.

Біг на 800 м: 1. Е. Козар, 2. Дж. Кобус, 3. Д. Луків.

Скок в далечінь: 1. С. Ґолда, 2. Дж. Кобус, 3. С. Кавфман.

ПЛАВАЦЬКІ ЗМАГАННЯ

25 м вільним, дівчата 10 років і нижче: 1. Н. Дубанович, 2. М. Танчак, 3. А. Ларія.

25 м горілиць: 1. Дж. Танчак, 2. М. Танчак.

25 м грудним: 1. Дж. Танчак, 2. А. Лаврія, 3. М. Танчак.

25 м вільним, дівчата 11—12 років: 1. Н. МекҐваєр, 2. Д. Луків.

50 м вільним: Н. Мек Ґваєр. 25 м грудним: Д. Луків.

25 м горілиць: 1. Н. МекҐваєр, 2. Д. Луків.

50 м вільним, дівчата 13—14 років: 1. Х. Шандор, 2. Р. Ербек.

50 м горілиць: Р. Ербек.

50 м грудним: 1. Р. Ербек, 2. Х. Шандор.

100 м змінним, дівчата 15 років і вище: А. Стейґаш.

50 м грудним: А. Стейґаш, 100 м вільним: А. Стейґаш.

25 м вільним, хлопці 10 років і нижче: 1. Д. Левицький, 2. Б. Розман, 3. Р. Луків.

50 м вільним: 1. Б. Поритко, 2. Олесь Шандор. 25 м горілиць: О. Шандор.

25 м грудним: 1. Д. Левицький, 2. О. Шандор, 3. Б. Поритко.

25 м вільним, хлопці 11—12 років: 1. Т. Гарасим, 2. Ф. Гнкел, 3. Х. Ремірес.

50 м вільним: 1. Ф. Гикел, 2. Д. Колб (Ужгород, Україна), 3. А. Варянка.

25 м горілиць: 1. Т. Гарасим, 2. Юрій Гірак, 3. Х. Ремірес.

25 м грудним: 1. Олесь Ковар, 2. А. Варянка.

25 м метелик: 1. О. Ковар, 2. Х. Ремірес.

100 м змінним, хлопці 13—14 років: О. Ковар. 50 м горілиць: 1. Г. Малічишин, 2. Д. Мальців.

50 м вільним: 1. Д. Голда, 2. Г. Равриш, 3. Д. Мальців.

50 м грудним: 1. Г. Равриш, 2. Д. Голда, 3. Малічишин.

100 м вільним: 1. Д. Голда, 2. Г. Равриш, 3. Д. Мальців.

100 м змінним, хлопці 15 років і вище: С. Равриш. 50 м вільним: Й. Ротбарт.

50 м горілиць: Й. Ротбарт. 50 м грудним: 1. С. Равриш, 2. Й. Ротбарт.

100 м вільним: С. Равриш.

ЗОЛОТІ І СРІБНІ НАГОРОДИ В ТЕНІСІ

Дівчата 15 років і нижче: 1. Дж. Кобус, 2. С. Кавфман.

Хлопці 14 років і нижче: 1. Г. Малічишин, 2. С. Колодій.

Хлопці 15 років і вище: 1. М. Малічишин, 2. С. Зборовський.

ВІДБИВАНКОВИЙ ТУРНІР

Юначки до 18 років: 1. УСВТ „Чорноморська Січ", 2. Збірна Спортової Школи „Ч. Січі", 3. УСВТ „Чорноморська Січ" II.

Юнаки до 18 років: 1. УСВТ „Чорноморська Січ", 2. „Козаки" Спортова Школа „Ч. Січі".

КОПАНИЙ М'ЯЧ

Новаки 10 років і нижче: 1. УСВТ „Чорноморська Січ", 2. Збірна Спортової Школи „Ч. Січі".

Учні 14 років і нижче: 1. УСВТ „Чорноморська Січ" 2. „Січовики" Спортова Школа.

Юнаки 17 років і нижче: 1. УСВТ „Чорноморська Січ", 2. „Чорноморці" Спортова Школа.

Офіційне закриття Ігор відбулося в неділю по полудні після закінчення змагань копаного м'яча та вручення медалів для переможців другого дня цих успішних 19-ох УСІМ. В заключному слові голова Делегатури—Схід Іриней Ісаїв привернув увагу юнацтва і численних батьків дуже влучними поясненнями і твердженями про значення участи молоді в спорті, пригадуючи ще раз, що фізична культура є елементарною умовою повноти духовного життя, інтелектуального багатства.

Прикро вражав брак молоді з інших українських спортових осередків, хоч були обіцянки, що на Ігри прийдуть гуртки і дружини з Ню Йорку, Філядельфії з таборів СУМ і Пласту. Ігри врятувало УСВТ „Чорноморська Січ" та Спортова Школа, які разом зголосили до змагу сотню юнацтва. Як відомо, ці Ігри оригінально мали відбутися 26—27-го червня ц. р. на спортових площах оселі СУМ, але були відкладені і призначені на нову дату і місце з причини, що і тоді до участи були зголошені тільки дружини УСВТ „Чорноморська Січ". Інші спортові осередки і молодечі організації подавали досить сумнівні причини, чому вони не змогли брати участи. Не помогли і тепер особисті звернення голови Делеґатури—Схід, повідомлення обіжниками та згадками в пресі. В часі зустрічі після цих Ігор члени проводу і судді висловлювали досить гострі, критичні ствердження на адресу проводів цих спортових осередків і молодечих організацій, які своєю байдужістю не тільки кривдять нашу молодь, але й руйнують організований український спорт.

Цими невеселими висновками закінчили свою зустріч після Ігор члени проводу і судді, які все таки були надзвичайно вдоволені і вдячні Управі УСВТ „Чорноморська Січ" за зразкову підготову цих 19-их Ігор Молоді.

У світлу пам'ять мґр О. Секели-Мицик

16-го травня ц. р. після важкої недуги відійшла у вічність св. п. мґр Ольга Мицик-Секела. Похоронні відправи і прощання відбулися у вузькому родинному колі — таке було бажання покійної.

Св. п. мґр Оля Секела-Мицик.

Народилася Ольга 28-го листопада 1912 року в Яворові на Львівщині в родині адвоката Романа Секели і Теодори Нементовської (дочки Уляни Кравченко). Вищі студії фізкультури з титулом маґістра закінчила у Кракові і розпочала працю в Українському Інституті-Гімназії для дівчат в Перемишлі як вчителька фізичного виховання, де довелось їй працювати коротко, лише до 1939 року, до приходу большевиків. Саме цей період праці в Українській жіночій Гімназії-Інституті, у цій надсянській твердині українства, приневолює колишніх інституток задуматися з жалем, що оце відійшла ще одна зі сильного складу педагогів, які зуміли утверджувати і формувати молоді характери, прищеплювати любов до рідного, пошану до науки і толерантність. До інституту в Перемишлі прибувало щороку багато дочок, як говорилося, „з Великої України", дочок членів Уряду і адміністрації УНР, старшин армії. Ми разом вчилися, приятелювали, лише на релігію ходили окремо (вони були православні; після договору Пілсудського — Петлюри поселені в центральній Польщі).

Мґр Оля Секела на своїх лекціях фізичного виховання реалізувала вповні клич „У здоровому тілі — здорова душа!" Як спортсменка, що мала особисті досягнення в скоках, в бігу на 100 м, вміла приглядатися до учениць під кутом їхніх майбутніх „талантів" у спорті. Я любила дуже відбиванку і грала з захопленням. Скільки доброго з цього часу залишилося в пам'яті і в житті: як вести себе в гурті, як координувати рухи, спостерігати інших і не дати себе заскочити. „Буть бистра, спостережлива, швидка в дії", як часто ці слова пригадувалися в моїх дорогах, поїздках, підпільній праці. А з деталів самої відбиванкової техніки: як брати „м'яко" м'яча, щоб пальці не покрутити, як надавати силу м'ячеві без надміру сили (щоб м'яч крутився) та багато, багато інших цінних вказівок залишилися в пам'яті. І хоча Олі вже в Перемишлі не було в 1940—1941 рр., відбиванкова жіноча дружина десятирічки була іншою серед перемиських середніх шкіл! Ми дуже реалізували всі вказівки, всі науки „на віддаль" нашої дорогої „бельферки" мґр Олі Секели.

Сьогодні, мабуть, найкращим місцем жалібних спогадів для колишніх інституток, для їх думок, хай буде чудове місце їхньої юности, при історичній вул. Татарській в Перемишлі. Зайти, як колись, до прекрасного городу-парку, що позаду будинку інституту, присісти в котрійсь з альтанок, заглянути на площі — вібиванкову, тенісову або до великої залі, а напевно десь можна буде зустріти струнку, виспортовану, гарно вдягнену молоду жіночу постать. Це молода вчителька Оля. Для неї ці місця дорогі ще і тим, що дуже близько жила її бабуня письменниця Уляна Кравченко.

Немає вже інституту, нема городу-парку, будинкам неприязна країна надала зовсім інші функції, не можна зробити з'їзду колишніх учениць... Тим глибше в серцях збереглася пам'ять про ту школу-інститут, незабутніх виховників-вчителів, яким глибокий поклін і пошану складають їхні учениці своєю активністю в громадському, національному, релігійному житті.

Замість квітів на могилу складаю жмуток цих спогадів у пам'ять покійної мґр О. Секели-Мицик.

Ірина Тимочко-Камінська